

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rvperti Ab||batis Monasterii || Tvitiensis Ordinis S.
Benedicti The||ologi antiqui, Opera duo, ut egregia sanè,
ita diu desiderata, multoq[ue] || labore perquisita, ac
sumptu haud ita modico ...**

Rupert <von Deutz>

Colonia, M. D. XXVI.

VD16 R 3796

De Gloria Et Honore Filii Hominis Liber .VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71860](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71860)

placitum uel ad salutem nostram sit idoneum quod postulamus. Nam si ab istarum quaerit petitionum petentis intentio discordat, nequaquam in nomine saluatoris postulat: & ideo non arroget sibi sponsonem dicentis, si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis. Et in cunctis quidem petitionibus claret patris bonitas, in quinta autem quaerit, & dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, bonitas si mali & seueritas, quam protinus ita confirmat. **L** Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet et uobis pater uester coelestis delicta uestra: si autem non dimiseritis hominibus, nec pater uester dimittet uobis peccata uestra. Quam bene bonitas & seueritas patris & iusti iudicis per istam conditionem prouidit cunctis reconciliationem quaerituris, sicut ipse superius dictauit dicens, si ergo offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quia frater tuus habet aliqd aduersum te, relinque ibi munus tuum ante altare, & uade prius reconciliari fratri tuo, & tunc ueniens offeres munus tuum. Legimus hunc ipsum dominum, ubi praecpta & iudicia sua populo suo per Moysen proposuit, ita dicentem. Qui percusserit hominem uolens eum occidere, morte moriatur. Qui autem non est insidiatus, sed deus illum tradidit in manus eius, constituum tibi locum, quo fugere debeat, subauditur, ne propinquus occisi interficiat eum, quod alibi constitutus ens plenius edicit. Quae fortior uel magis munita ciuitas reis ad refugiendum esse potuit, quam ista coniunctio iustitiae seu charitatis, si non dimiseritis, nec pater uester dimittet uobis. Quis enim patris huius filius esse uolens, ciuitatis huiusce uestes & seras estringere audebit, & in eum uindicare qui in illam confugit, cupiendo reconciliari? **L** quoniam quoniam dixerat superius, uade prius reconciliari, & ille poterat cauari de difficultate reconciliationis, puta dixisse dominum, constituum tibi locum quo fugere debeat, id est ponam conditionem de peccatis dimittendis, in qua timens incidere frater tuus, satisfactionem tuam suscipiat.

Iohan. 16

Matth. 5.

Optima ciuitas refugij, dimittere fratrem, Exodi. 21.

Numc. 35.

Matth. 5. Exodi. 21.

FINIS LIBRI QUINTI.

DE GLORIA ET HONORE FILII HOMINIS LIBER .VI.

MISERICORDIAM ET VERITATEM

(ait Psalmista) diligit deus, gratiam & gloriam dabit dominus. Secundum hoc ueridicum carmen haec loquitur dei filius, quae nunc tractauimus & tractamus, te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit eleemosyna tua in absconso, & pater tuus qui uidet in absconso reddet tibi: Et, tu autem cum orabis, intra in cubiculum, & clauso ostio, ora patrem tuum, & pater tuus qui uidet in absconso, reddet tibi. Ibi misericordia, ibi ueritas est, quam deus diligit. Et quid nisi gratiam & gloriam reddet tibi? E contra similes & callidi prouocant iram dei, qualium uidelicet maximi erant hypocritae illi scribae & pharisaei, contra quos dicit, Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere antea, sicut faciunt hypocritae: Et, cum oratis, non eritis sicut hypocritae. In tribus

Psalm. 83.

Matth. 6.

g 3 hic ope

hic operibus ueritatem se diligere testatur, & enim tertium hoc est. **L** Cum autem ieiunatis, nolite fieri sicut hypocrite tristes. Exterminant enim facies suas, ut pareant hominibus ieiunantes. Amen dico uobis, quia receperunt mercedem suam. Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua, ne uidearis hominibus ieiunans, sed patri tuo qui est in abscondito, & pater tuus qui uidet in abscondito, reddet tibi. ¶ Primus omnium ieiunasse legitur Moyses, nam ex quo primus homo continentiae legem transgressus est, non obaudiens ut ab uno sese ligno contineret, nullus recogitasse legitur, ut per ieiunium faciem domini utcumque complacaret, quam ille per cibum uetitum inobediens offenderat. Nam ille iam dictus Moyses iussus esse non legitur ut ieiunaret, sed sponte ieiunauit, ut sermonem ex ore dei procedentem, in quo uiuit homo, accipere atque conscribere dignus existeret. Rursus ieiunauit, ut dimissionem peccati populo impetraret, quemadmodum dicit ipse Moyses. Et proci di ante dominum sicut prius quadraginta diebus & quadraginta noctibus, panem non comedens & aquam non bibens, propter omnia peccata uestra, quae gefistis contra dominum, & eum ad iracundiam prouocastis. Peccatum autem uestrum quod feceratis, id est, uitulum arripiens, igne combussit. Est ergo ieiunium diuinae autoritatis res, non quod deus illud praeeperit, aut digitus eius in tabulis scripserit, sed quia non sine uirtute dei mortalis homo quadraginta diebus & quadraginta noctibus semel & iterum ieiunare potuit, & ieiunando multum deo appropinquauit, a quo primus homo manducando nimis longe recessit. ¶ Causam uel intentionem ieiunandi Moyses & Helias & Daniel bonam & deo dignam habentes, gloriosum & laudabile fecerunt ieiunium; uidelicet hoc intendentes, hoc expectantes, ut mitteret deus illud quod Abraham promiserat semen, id est Christum. Qui ubi uenit iam non fuit ieiunandum donec auferretur ab eis, quemadmodum ipse dixit pharisaeis facientibus quaestionem, quare discipuli eius non ieiunarent. Nunquid possent filij sponsi lugere, quam diu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & tunc ieiunabunt. Causam istam ieiunandi non habuerunt nec habent hypocritae tristes, & tamen ieiunauerunt, & ieiunant frequenter, desiderium CHRISTI non habentes, & mira uani cordis duricia nonnunquam plus ieiunando laborant, quam hi qui Christum & uitam aeternam desiderant. ¶ Verbum exterminant aliud multum significat quam uulgo intelligitur. Exterminatur quippe exul, qui mittitur extra terminos. Pro hoc ergo sermone, demoliuntur semper debemus accipere. Demolitur autem hypocrita faciem suam, ut tristitiam simulet, & animo forte latente luctum gestat in uultu. ¶ Quod deinde dicit, tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua: iuxta ritum prouinciae Palaestinae loquitur, ubi diebus festis solent ungere capita. Praecipit ergo, ut quando ieiunamus, laetos nos & festiuos esse monstremus. Quid autem faciemus id quod dicit, tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, ne uidearis hominibus ieiunans? Ergo non superfluum est, anagogicum hic admittere sensum, ut ungere caput nostrum, hoc sit exhilarare cor, quod est principale nostrum, & enim sicut de elemosyna, ita & de ieiunio recte dictum intelligitur. Hilarem enim datorem diligit deus. Denique gaudere in spiritu sancto, hoc est ungi oleo, quia spiritus sanctus oleum dicitur, ut illic, Venit te deus deus tuus oleo laetitiae praefertur tuis. Hoc autem gaudio tunc gaudere possumus, in ieiunio, si conscientia nostra testimonium habet, quod inter ipsum ieiunium pascatur sponsus, qui ablatus est a nobis, sancto desiderio. ¶ Gaudium istud hypocritae non querunt, & ideo tristes hic dicuntur, illi autem nescierunt, de quibus propheta Zacharias ita loquitur. Miserunt ad domum dei Sarasar & Rogomelech & uiri qui erant cum eo, ad deprecandum faciem domini, ut diceret sacerdotibus & prophetis domini. Nunquid flendum mihi est in mense quinto, uel sanctificare me debeo sicut feci iam multis annis? Vide licet quia soluta erat captiuitas Babylonica, templumque manufactum reedificabatur, causam nullam putabant superesse, cur flere deberent aut ieiunare. Quasi uero sola captiuitas illa deflenda fuerit, & non potius uniuersalis captiuitas generis humani, quae in Adam contigit

Primus oim
ieiunauit Mo
yses.

Deut. 8.
Exodi. 32
Deut. 9

Causa ieiunā
di bona & de
o digna.

Matth. 9

Exterminare
demoliri.

Vnge caput
tuum.

2. Cor. 9.
Psalm. 44

Ieiunium hypo
critae triste.
Zacha. 7

contigit & quasi reedificatio templi illius manufacti malorum omnium finis fuerit, & non potius templum futurum, templum dominici corporis, quod tandem fabricari, & deinde solui, & post triduum oportebat excitari. Propterea sic responderi debuit, & sic respondit illis. Cum ieiunaretis & plangeretis, in quinto & septimo per hos septuaginta annos, nunquid ieiunium ieiunastis mihi? Et cum comedistis & bibistis, nunquid non uobis comedistis & uobismetipsis bibistis? Quod est dicere, Nonne hoc pacto non dei, sed uestram gloriam quaeritis, dum pro rebus temporalibus, quia desunt siue ut affluant, iugiter ieiunatis, & de regno dei, quod differatur, quod nondum uenerit, non curatis? Non ita, sed ieiunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiunium septimi, & ieiunium decimi erit domui Iuda in gaudium & laetitiam, & solennitates praeclearas, usquequo uenient populi & habitabunt in ciuitatibus multis, & apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentium simbram uiri Iudaei, & caetera. Quod hic in euangelio dictum est ieiunanti caput ungere & faciem lauare, hoc illic in propheta dictum fuerat ieiunium in gaudium & laetitiam & solennitates praeclearas esse debere. ¶ Est igitur ieiunantium distantia triplex, dum ieiunant alij propter dei regnum quia differtur, & nondum uenit eis per occultum diuinitatis consilium, iustumque iudicium; alij propter infaustam memoriam casuum aduersorum, qui circa res temporales acciderunt; alij propter humanae laudis appetitum, ut glorificentur ab hominibus tanquam iusti, quia misera ambitione repleti sunt. ¶ Secundum distinctiones istas sequitur adhortans suos, & dicit. Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra, ubi erugo & tinea demolitur, & ubi fures effodiunt & furantur. Thesaurizate autem uobis thesauros in caelo, ubi neque erugo neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur. Ubi est enim thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. ¶ Nunquid enim thesaurizare id solummodo est, percuriam congregare? Imo & opera qualiacunque seu bona seu mala facere, thesaurizare est. Nam sicut qui bona agit, gloriam aeternam thesaurizat, quapropter & de timente dominum scriptum est, iocunditatem & exultationem thesaurizauit super eum: sic & qui mala agit, recte iram dicitur thesaurizare, unde et Apostolus, Tu autem (inquit) secundum duritiam tuam et cor impoenitens thesaurizas tibi iram in die irae, Maxime de bonis hic sentendum est, uidelicet de elemosynis, orationibus et ieiunijs, quia de his haec sermo fuit. Denique qui ieiunantes, caput suum non unxerunt, nec faciem suam lauerunt, hi sunt, quorum thesauros in terra thesaurizatos tinea uel erugo demolita est, quia uidelicet ualde inuisibile caput est et eruginosa facies, ubi totus ieiunij fructus est, uideri et glorificari ab hominibus, dum propter tristitiam tristemque uultus maciem, hypocritae nequam sancti putantur. E contra qui caput suum unxerunt oleo supra dicto, et faciem suam lauerunt, iuxta illud, Hilarum enim datorem diligit deus, qualium hilaritas est spes quae in caelo reposita est: hi sunt, quorum thesauros in caelo thesaurizatos nec tinea nec erugo demolitur, quia uidelicet ariditas tinea nunquam contingit caput quod in spiritu sancto delectatur. ¶ Fere medijs sunt, quorum ieiunij causa terrenum quidem habet fundamentum, sed non utique, non sicut causa hypocritarum, sed simpliciter et penes pueriliter, sicut illi supra memorati, qui soluta captiuitate Babylonia, dum templum reedificaretur, dixerunt, Nunquid respondendum mihi est in die quinto, uel sanctificare me debeo, sicut feci iam multis annis? Nam et qui ieiunio di sunt, non quidem habent ritum ieiunandi scientiam, sed propter hoc non imputamus eis hypocritarum maliciam: quia uidelicet aliud est, propter damna rerum temporalium ueraciter dolere, et absque fictione lugere: aliud, sine ulla mentis uel spiritus contritione propter adipiscendam sanctitatis opinionem caput inunctum quasi circumciliatum contorquere, et sacco et cinere sternere. Sic enim ieiunare etiam potuerunt crudeles homicidae in ipsa crudelitatis uel homicidij meditatione, Exempli gratia. Praedicate ieiunium (inquit Iezabel) et sedere facite Naboth iter primos populi et submitte duos uiros filios Beelai contra eum, et falsum dicant testimonium, benedixit Naboth deum et regem, et educite eum, et lapidetur, sicque moriatur. Aliud fuit hoc, atque aliud, quod cum audisset Achab sermone Heliae, scidit uestem suam et operuit cilicio carnem suam, ieiunauitque et dormauit in sacco, et ambulabat demisso capite, ut malum non induceretur in diebus eius.

Ieiunantium triplex distantia.

Thesaurizare quid est.

Ecc. 1. Roma. 2.

2. Cor. 9.

Ieiunantes medijs iter bonos & hypocritas.

Zacha. 7.

3. Reg. 21.

Ibidem. Ieiunium Achab.

Ibi Achab ieiunando non quidem hypocrita fuit, thesaurizans sibi aliquid ut diceret do-
 minus, quia igitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius: uerumta-
 men hoc ipsum in terra thesaurizauit, ubi fures effodiunt & furantur. Qualis utiq; extitit
 Iehu, quia uidelicet, quamuis iubente domino deleuerit domum illius, non tamen gloriae
 domini, sed suae cupiditati studuit, quippe cum regnaret non fecit uoluntatem domini, ut
 uitulos, quos fecit Hieroboam, desereret. ¶ Quid tandem thesaurizare in caelo? Vel certe
 quod est illud caelum in quo nobis est thesaurizandum? Non utiq; caelum aereum, neq;
 illud quod secundo die factum est, sicut scriptum est, Dixitq; deus, Fiat firmamentum in
 medio aquarum, & uocauit deus firmamentum caelum: sed caelum tertium, quod in prin-
 cipio factum est, sicut itidem scriptum est. In principio creauit deus caelum & terram. Coe-
 lum illud inuisibile est, inuisibilis patria spirituum beatorum, diciturq; caelum caeli, quia
 uidelicet comparatione eius terra est, & hoc caelum & quicquid uideri potest oculis terre
 nis. ¶ Quomodo in illo caelo debemus thesaurizare thesauros? Nimirum iccirco ieiunan-
 do & eleemosynas faciendo, caeterisque modis omnibus lugendo, quia illuc abiit & non
 dum rediit sponsus, qui ablatas est nobis filijs suis. Causa ista caelestis est, & proinde qui
 hanc habet, recte in caelo thesaurizare dicitur, nimirum tuto in loco, quia fures ibi non ef-
 fodiunt, nec furantur, neq; erugo, neq; tinea demolitur. Fuerunt ibi olim quidam fures, sci-
 licet diabolus & angeli eius, qui quasi effodientes diuinitatis honorem furari uoluerunt,
 sed non ualuerunt: imò quicquid honoris uel pulchritudinis habebant à creatore sibi col-
 latum, erugo & tinea nequissimae hypocrisis demolita est, quia (sicut illi per prophetam
 exprobratur) in medio lapidum ignitorum ambulauit perfectus in uis suis, quae perfectio
 fuit hypocrisis, ut uideretur esse quod non erat, altissimo similis, & illa hypocrisis erugina-
 tus, iam non splendidus angelus, sed teter est diabolus, tinosum utiq; praefrens caput.
 Eiusmodi fures ibi fuerunt, sed iam ibi non sunt nec erunt, nec tineam siue eruginem admi-
 sit postea, nec admittet unquam illud caelum casu illorum purificatum. ¶ Illic thesauriza-
 te (inquit) ac demum familiariter conscientiam cuiusq; conueniens, ubi est enim (inquit)
 thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Quod dictum quale sit ille aliquantisper intelligit per si-
 militudinem sui, qui sollicitudinem habens uoti seu promissi, uel cuiuscunq; debiti necessi-
 tate ductus uel commonitus, corde suo illuc saepe respicit, ubi nouit se reposuisse aliquid,
 per quod sese liberare possit. Et quis eum iure repellere possit, quin thesaurum suum recipi-
 at, cum uoluerit, uel tempus fuerit? Porro in caelo nulla unquam iniuria fit, quin eum tem-
 pus fuerit, cor eius, id est, ipsemet admissus, accedat illuc, ut fruatur thesauris suis quos the-
 saurizauit illic. Et interim dum uiuit, semper cor eius illic est, ubi in manus domini com-
 misit ac praemisit qualiacunq; bona opera, per quae redimi possit in die iudicij. Lucerna
 corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum
 lucidum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum te-
 nebrosum erit. Si ergo lumen quod in te est tenebrae sunt, ipse tenebrae quante
 erunt? ¶ Etenim sensus iste est. Iccirco non dixi sic uniuersaliter uobis omnibus facie-
 rentibus eleemosynam, sit eleemosyna uestra in absconso. Et, uos autem cum oratis, in-
 trate in cubiculum, & clauso ostio orate patrem uestrum. Et, uos autem cum ieiunatis, un-
 gite capita uestra: sed dixi singulariter, te autem faciente eleemosynam, & caetera, quia ui-
 delicet non omnibus dico hoc, neq; omnibus dicendum est hoc, sed tibi uni vel alteri simi-
 liter uni cuilibet, cuius oculus forte infirmus est, cuius intentio nondum satis firma est. Ete-
 nim lucerna corporis tui est oculus tuus, & subaudire debes, quia secundum huius rei si-
 militudine, lucerna operis tui est intentio tua. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus
 tuum lucidum erit, & subintelligere debes, quia secundum rei huius similitudine si intentio tua fu-
 erit absq; hypocrisis & absq; nebula cuiuslibet miserae uanitatis, tunc opus tuum totum luci-
 dum erit. Si autem oculus tuus nequam fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit, si-
 ter scire debes, quia si intentio tua fuerit in hypocrisis, totum opus tuum tenebrosum erit, si-
 ue ieiunium, siue oratio, siue eleemosyna sit. Si ergo lumen quod in te est, tenebrae sunt, ip-
 sae tenebrae quantae erunt. Quod est dicere. Si opera bona, quae facis coram homini-
 bus, propter hypocrisim reproba sunt, ipsa opera mala quae in occulto sunt quale iudicium me-

4. Reg. 9

Caeli caeli, lo-
cus spirituum;
beatorum
Gen. I.

Theaurizan-
tes in caelo.

Fures olim in
caelo.

Ezech. 28

Ubi thesaur-
us, ibi &
cor tuum.

Homop bos
na opa redi-
matur in die
iudicij.

cūm merentur: ¶ Proinde simplicem oculum, id est, intentionē bonam in corde habea-
 & quomodo uis fac. Nam fuerit simplex oculus eiusmodi, tunc profecto acceptum est
 deo quod facis, siue cinere aspergas, siue oleo perungas caput tuum dum ieiunas, siue lon-
 gam siue breuem orationem facias, siue multis uidentibus, siue nullo sciente pauperi ele-
 mosynam porrigas. Hic autem oculus simplex, hæc intentio bona est, cupere ut homi-
 nes opera tua bona uidentes, glorificent patrem qui in cælis est, sicut e contra nequam ocu-
 lus intentio mala est, ambire ut ab hominibus glorificeris: quo fit ut tenebrosus sit quod
 cumq; facis, siue cinis siue oleum in capite tuo sit, siue longa siue breuis oratio tua sit, siue pu-
 blica, siue occulta elemosyna tua sit. Interim dum nondum purificatus est oculus, dum
 fieri potest, ut leui uento uel aura miseræ uanitatis intentio lædatur, facito (ut dixi) ut non
 uidearis hominibus ieiunans, aut elemosynas faciens aut orans. **Nemo potest duo-
 bus dominis seruire.** Aut unum enim odio habebit, & alterum diliget, aut
 unum sustinebit, & alterum contemnet. Non potestis deo seruire & Mammo-
 ne. Ideo dico uobis, ne solliciti sitis anime uestre, quid manducetis, neque
 ceperit uestro quid induamini. **Hæc** tenus temperandum esse debuit à maligna su-
 perbia uicium, nunc addit quod adhuc melius & perfectius est, ut hi, qui spiritualibus studijs
 idonei sunt, soluti ac liberi esse cupiant, ab omni occupatione curarum secularium, ab om-
 ni sollicitudine rerum quoque uenialium, iuxta illud, Martha Martha, sollicita es & tur-
 banis erga plurima. Porro, unum est necessarium, Maria optimam partem elegit, quæ non
 auferetur ab ea. Hoc ita incipit. **Nemo potest duobus dominis seruire.** Aut enim unum o-
 dio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Hanc genera-
 lem de dominis sententiam, quam ueram esse ratio sponte concedit, iccirco præmisit, ut
 specialem oportune subinferret, eadem nixam ueritatis firmitate, non potestis deo ser-
 uire & Mammonæ. ¶ Sciendum quippe est, quod non idem sit, duobus dominis, ac si di-
 xisset, duobus hominibus siue duobus regibus aut potestatibus. Nam duobus hominibus,
 duobus regibus siue potestatibus, potest unus homo seruire, quia possunt duo reges duo
 principes subire concorditer existeret, ut fuerunt Salomon & Hiram rex Tyri inuicem sce-
 derati, & ambobus seruire potuit artifex Hiram in ædificatione domus domini, quem mi-
 sit rex Hiram prudentem & scientissimum, qui nouerat operari in auro & argento, & æ-
 re & ferro, marmore & lignis, purpura quoque & hiacyntho & bysso, & coccino, & ad
 inuicem prudenter quodcunque in opere necessarium esset. ¶ Porro duobus dominis ne-
 minem posse seruire, iccirco dictum est ueraciter, quia dominatio superbiæ fastus est, &
 dualitas dominationis nunquam absque scissura contrarietatis esse potest. Unus enim do-
 minus, unus deus est, cæteri qui dicuntur dii uel domini, putatiue dicuntur & non sunt.
 Attamen usus obtinuit, ut in suo quisq; iure dominus dicatur & sit, ut exempli gratia in
 suo regno dominus & rex dicebatur rex Dauid. Duo domini tunc ibi esse cœperunt, quia
 dominationis unitas in dualitatem scissa est, quando filius eius Absolon dominationem
 contra eundem patrem suum arripuit. Vtq; duobus illis nemo seruire potuit. Aut enim
 unum odio habuit, & alterum dilexit, ut, Verbi gratia, Ille Chusai, qui quoniam seruus
 erat bonus, bonum dominum dilexit, & malum odio habuit, apud Absolon degens, & sa-
 luti Dauid miro atq; amabili artificio consulens ac deseruiens: Aut unum sustinuit, & al-
 terum contempsit, ut ille Achitofel, qui utiq; non dilexit Absolon, sed iccirco sustinuit
 eum, ut Dauid dominum legitimum contemnere posset. Nunquid enim diligebat aut di-
 ligere nouerat, qui talia, quæ legitimus, illi consilia dabat? Imò & de toto penè Israhelita sen-
 tentiam est, quod uidelicet neq; Absolon neq; Seba filium Bochri, neq; Hieroan, cæ-
 terosq; reges, quos habuit, dilexit, quippe quos totiens occidit & mutauit, sed ob hoc tan-
 tum dominationem illorum sustinuit, ut contemnere posset legitimam dominationem
 domus Dauid, totiens dicendo, ut scriptura meminit, quæ pars nobis in Dauid, uel que
 hæreditas in filio Isai. ¶ Non ergo (ait) potestis deo seruire & māmōnæ. Hi nāq; sunt duo
 dñi ualde sibi cōtrarij, sicut ueritas et mēdaciū, sicut iustū et iniquū: quia uidelicet deus uerus
 est dñs, et hic solus iure dñatur: Mammon autē, id est princeps huius mūdi, falsus est dñs,
 et inique

Lucæ. 10.

Duobus ho-
 minibus idē
 seruire potest
 3. Reg. 1.
 2. Para. 2

Duobus do-
 minis nō ser-
 uire potest
 Ephe. 4.

2. Reg. 16.

2. Reg. 20.

1. Reg. 12.

& inique dominatur, et omnino mentitur, de omni gloria mundi dicens, quia mihi hæc omnia tradita sunt, & cui uolo, do illa, quia non ipse, sed solus excelsus dominatur in regno hominum, sicut Nabuchodonosor dictum est cœlitus, & cuiuscumque uoluerit, dat illud. In his duobus dominis nemo potest seruire, ambos istos nemo diligere, ambos istos nemo potest odio habere uel contemnere. Si enim dominum uerum diligit, falsum odio habet, ut supra dictus Dauid, qui in psalmo loquitur, iniquitatem odio habui, legem autem tuam dilexi. Si autem falsum diligit, uerum dominum odit, ut Iudæi, de quibus saluator, nunc autem ait, & uiderunt & oderunt & me & patrem meum, quicquid dicunt iuxta Esaiæ uaticinium, Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno pepigimus pactum. Hominum est hoc, & ipso auditu nimis asperum quenquam odisse deum, & cum diabolo & cum inferno pepigisse pactum, & non solū sustinere deum, contemnere autem diabolum etiam electis interdum accidit, Exempli gratia, ut ipsam dicto Dauid. Aliquando enim ille diabolum sustinuit, quem nunquam dilexit; deū autem contempsit, tunc uidelicet quando tentatus est, & in uia peccauit. Quare ergo (inquit dominus) contempsisti uerbum domini, ut faceres malum in conspectu meo? Quam ob rem non recedet gladius de domo tua usque in sempiternum, eo quod despexeris me, &c. Bonum ergo dominum ipse contempsit, malū sustinens dominum propter emolumentum prauæ delectationis, qui & peregrinus dicitur illic, eo quod longe sit à ciuitate dei. Quod enim dictum est illic per Nathan, quia diues parcens sumere de ouibus & de bobus suis, ut exhiberet conuiuium peregrino illi qui uenerat ad se, tulit ouem uiri pauperis; parabolica locutio est, significans qualiter malum dominum sustinuerit, bonum autem contempsit. Rursus uero idem Dauid, malum dominum contemnens, ut in omnibus solitus contemnere fuit, præter illum sermonem uia Ethæi, bonum dominum sustinuit, subauditur corripientem, eo quod numerasset populum & dixit. Coartor nimis, sed melius est, ut incidam in manus domini, multæ enim misericordiarum eius, quam in manus hominis. Quoniam ergo non potestis duobus istis dominis seruire, ideo dico uobis, ideo suadeo uobis, à malo domino, scilicet à Mammona tam longe recedere, ut ne saltem solliciti sitis animæ uestræ quid manducetis, neque corpori uestro quid induamini. Multos enim sollicitudo ista scandalizauit, ut malum dominum sustinerent, & bonum dominum contemnerent, & non ad horam tantum, sicut scandalizauit tentatio sancti Dauid, sed usque in finem, sicut Saulem, qui ante illū fuit. Ille enim nimium sollicitus de honore seculi & de uita præsentis, malum dominum non solū uiuens inuitus sustinuit propter contemptum domini, uerū etiam in fine uitæ suæ uolens subijci, consulendo spiritum Phitonis, & comedendo uitulū quem Phitonissa mulier apposuit. Alius plus, alius minus à curis huius seculi, à sollicitudinibus huius uitæ scandalizatur. Est quidem licitum & lege concessum, habere facultates, providere quod domui uel rei familiari necessarium est, inter filios ac nepotes, inter seruos & clientes curare quod dominum uel patrem decet: sed hæc uia periculosa est, ne forte dum quasi ex necessitate coeperis, ad hoc peruenias, ut ex amore seruitutis contra iectum fluminis, uictus cupiditatis seruus ad inferiora deuoluaris. Forte dicis, Si istud perfectionis consilium secutus fuero, si omnibus quæ possideo uenditis & in pauperes erogatis, te Christe secutus fuero, unde esca, unde uestimentum? Ad hæc inquam. Nonne anima plus est quam esca, & corpus plus quam uestimentum? Qui maiora præstitit, utique et minora præstabit. Respicite uolatilia cœli, quoniam non serunt, neque metunt, neque congregant in horrea, & pater uester cœlestis pascit illa. Nonne uos magis pluris estis illis? Si ergo uolatilia, absque cura et erumnis, dei aluntur prouidentia, quæ hodie sunt et cras non erunt, quoniam anima immortalis est, cum esse cessauerint, semper non erunt: quanto magis homines, quibus æternitas reponitur, dei reguntur arbitrio? Nonne in psalmo cantatis, saturabuntur ligna capi et Cedri Libani quas plantauit, illic passeris nidificabunt, Herodij domus dux est eorum, Nolite timere, sub nominibus et uerbis illis de uobis prophetia est, quod patri uestro cura sit de uobis, cum pauperes omnibus relictis, nullam habentes sollicitudinem, quid manducare aut quo iudui debeatis, quasi passeris fueritis.

Ma tth. 4

Dani. 4.

Psalm. 118.

Iohan. 8.

Esaiæ. 28

Exempla de Dauid.

2. Reg. 11.

2. Reg. 12

2. Reg. 24

1. Para. 23.

Sollicitudo re temporalis um scandalis zac pterunq

1. Reg. 28

Varia periculo sa i diuitijs

lego illis

Math. 19.

Psalm. 103. Herodius Chrs. passer paupes Chri i monasterijs.

resueritis effecti, qui non serunt neque metunt neque congregant in horrea, & pater uester celestis pascit eos. Magister enim uester unus est CHRISTVS, & hic tanquam herodius, cuius magna, & fortis ad deuincendum etiam aquilam reginam auium: quamuis in celum uolauerit, nihilominus tamen uobiscum est omnibus diebus usque ad consummationem seculi. ¶ Domus huius Herodij uita est apostolica, quam ipse magister uester Christus extruxit. Si passeret esse cupitis, si relictis omnibus, hunc magistrum sequi uultis, dominus eius precedet uolatum uestrum, clamans ad ligna campi, dicens ad Cedros Libani, precipiens potentibus & diuitibus huius seculi. Expandite ramos uestros & suscipite passeret istos, effundite thesauros uestros, & pascite uoluntarios pauperes istos. Nidificent apud uos passeret isti, construite cenobia, fundate ecclesias, ubi habitent pauperes isti, ut uacet illis uespere & mane & meridie narrare & annunciare, & exaudiet deus uocem eorum, tam pro uobis, quam pro semetipsis clamantium atque exorantium. Quid ergo de effica uestra solliciti estis, & pre sollicitudine huius seculi rei tue relictis omnibus, sequi timeatis? Nonne uos magis pluris estis illis? subauditur passeribus, quorum per similitudinem uos inuitauit ad sapientiam fidei. Homo quippe unus ad imaginem dei factus, pluris est, plus ualet apud deum, multis & magnis bubalis aut bobus, ne dicam passeribus paruis. ¶ Quis autem uestrum cogitans potest adijcere ad staturam suam cubitum unum? ¶ Forte enim dicis, Passeret parui sunt, paruam habent corpulculum, & iccirco de modico pasci possunt: nos autem grandes sumus, & iccirco pluribus & grandioribus alimentis indigemus. Dico autem, Quis uestrum cogitans potest adijcere ad staturam suam cubitum unum? Noui enim uos, quia dum erubescit alter altero apparere breuior, extendit se quisquis ille uel illa sit, sed quantumcumque extendat, non potest adijcere ad staturam suam cubitum unum, & multum est, si per extensionem possit adijcere palmum unum. Cum ergo dicit, quis autem uestrum potest cogitans adijcere ad staturam suam cubitum unum, & tu respondes nemo, si quidem nemo potest hoc facere cogitans, facit autem annos adijcens & proficiens per naturam de infantia in iuuentutem perfectam, non cogitatione, sed posita a deo lege nature: iterum argueris, quia qui te grandem fecit, & crecentem ultra quantitatem uel modulum passeris, ipse & escam tibi augere potest ultra quam passeri necessarium sit. ¶ Et de uestimento quid solliciti estis? Considerate lilia agri, quomodo crescunt, non laborant neque uent. Dico autem uobis, quomodo uiam, nec Salomon in omni gloria sua coopertus est, sicut unum ex istis. ¶ Qui passeribus propter uoluntariam paupertatem & celestem conuersionem, ipsi lilijs ceterisque pulchris floribus similes dicuntur in scripturis propter castitatis pulchritudinem ceterarumque uirtutum pulchram uarietatem. Hinc Esaias loquitur. Audite me diuini fructus, & quasi rosa plantata super riuos aquarum fructificate. Quasi Libanus odorem suauitatis habete, florete flores quasi liliu, & date odore. Et in Cantibus CHRISTVS dicit. Ego flos campi, & liliu conuallium. Sicut liliu inter spinas, sic amica mea inter filias. Et multa in hunc modum. Congruae ergo dum uictus atque uestitus interdicit sollicitudinem, ad quorum mittit suos electos considerationem, scilicet passerum atque liliorum, quorum in antiquis scripturis diuina autoritas ascripserat similitudinem. Considerate (inquit) lilia agri & caetera, quae ita concludit. ¶ Si autem fenum agri, quod hodie est, cras in clybanum mittitur, deus sic uestit: quanto magis uos minime fidei? ¶ Plane multo magis, & subaudiendum est in regno dei. Nam ut isto seculo sic uestiri uelimus, pro stultitia reputatur, quia nec Salomon (inquit) in omni gloria sua cooperatus est, sicut unum ex istis. Quid porro sibi uult, quod tam acriter edicit, quanto magis uos minima fidei? Aut quid est esse minima fidei? Non enim leuiter aut negligenter attendendum est, quod & hic dicit, uos minima fidei, & alibi collaudat magnitudinem fidei, ut illic. O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Certos ergo terminos nosse cupiamus, quos cum attigerit fides, magna sit: cum nondum attigerit, parua uel minima sit. ¶ Ne longum in quaerendo circuitum faciamus, promptum adest signaculum suae iudicium magna fidei, ubi ad Nabuchodonosor regem dixerunt, beati illi tres pueri, eadem hora mittendi in fornacem ignis ardentis, Ecce enim deus, quem colimus, potest.

Math. 23.

Psalm. 74.

Paupes Christi, ut lilia agri. leg. 1. Sapient. Ecc. 39.

Cant. 2.

Math. 13.

Exemplum magnae fidei,

eius providentia testimonium habet ex alijs multis scripturarum locis, quod circa iustos & per se etæ fidei viros semper adsit, & nunquam eos derelinquat, & sibi magis utatur uirtute sua, uirtute inusitata, ubi humana sibi providere nullatenus potest industria. Exempli gratia. Heliam alibi dominus per angelum, alias rapaces quoque corui, alibi uidua de parua farina hydria paut. Et Helisæus paucos habens panes. Da (inquit ad puerum) populo ut comedat, & comederunt & superfuit iuxta uerbum domini. ¶ Quærite ergo (ait) primū regnum dei & iustitiam eius, & hæc omnia adicientur uobis. Quid est regnum dei, nisi uerbum dei? Nam per quod facta sunt omnia, per ipsum uerbū reguntur omnia, & in hoc seruire utique regnare est. Quotiens ergo ad audiendum siue tractandum uerbum dei conuenimus, quotiens lectiones sanctas legimus aut libenter audimus, & eas opere adimplere studemus, totiens quærimus regnum dei & iustitiam eius. Et hic quidem dum uiuimus, quærimus & quærere possumus, inuenire autem ad plenū, nisi post hanc uitam non ualemus. Thesaurus est hoc dei regnum in agro absconditus: thesaurus in agro literæ legalis atque prophetica, literæ magna ex parte parabolicae siue ænigmatica diligenter clausus atque signatus. Hunc thesaurum inuenire est scripturas sacras intelligere, & præ gaudio thesauri omnia uendere & emere agrum, hoc est, præ delectatione cœlestium bonorum uel regni cœlorum, quale in sanctis scripturis promittitur, omnem sollicitudinem abijcere secundum hoc præsens euangelicum consilium, solumque earundem amplecti studium scripturarum, ut semper homo sit expeditus ad uerbum dei tractandū siue audiendū. Hoc facite primū, & hæc omnia (inquit) adicientur uobis. O quantos studium huiusmodi non solū usque ad sufficientiam horum, scilicet uictus & uestitus, uerum etiam usque ad amplissimos honores cito promouit. Super salutem & omnem pulchritudinem (ait quidam) dilexi sapientiam, & proposui pro luce habere illam. Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi. Sufficit diei malitia sua iam semel & iterum dixerat, nolite solliciti esse. Quid adhuc tertio repetit, nisi quia magnum est negotiū quod intendit, & difficile ualdeque operosum est, euellere de profundo cordis nostri hanc radicem amaritudinis, radicem cupiditatis? ¶ Et nota quod terribiliter hac tertia repetitione sollicitudinem interdicat. Cum enim dixisset, nolite ergo solliciti esse in crastinum, protinus ait. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Audiat hoc homo ille diues, uel quicumque similis eius, cui cum fructus uberes ager suus attulisset, cogitabat intra se, dicens. Quid faciam, quod non habeo quo congregem fructus meos? & dixit. Hoc faciam. Destruam horrea mea, & maiora faciam, & illuc congregabo omnia quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam animæ meæ. Anima, habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare. Multum ille de crastino sollicitus erat, qui sollicitudinem suam tam delectabiliter in annos plurimos extendebat. At uero crastinus dies, non futurum dico tempus breue aut longum, pro quo solet dici cras, ut illic, & respondebit mihi cras iustitia mea sed crastinus dies, ut uulgo dici solet, dies qui noctem proximam subsequitur secundum occasum & ortum solis, qui quotidianus est, sollicitus erit sibi ipsi. Nam sequitur. Dixit autem illi deus. Stulte hac nocte animam tuam repetunt à te, quæ autem parasti, cuius erunt? ¶ Puta quod dixerit. Stulte quid sollicitus es, non dico in annos plurimos, sed in diem crastinum? Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi. Quod idem uidetur esse, ac si dicatur illi. Crastinus dies alia sollicitudine plenus erit, non tibi, sed sibi ipsi, nec tibi concedet status diei crastini, diei mali quicquam habere rationis, ne dicam sollicitudinis, quia sicut Ecclesiastes dicit, nec ratio, nec scientia, nec sapientia erunt apud inferos, quo tu properas, hac nocte anima tua abs te repetita. Dira occupatio, quæ totum hominem sic inuoluit, ut nec rationis, nec scientiæ, nec sapientiæ solaciū quærere uel admittere possit. Aliter. Crastinus dies, id est, ille qui crastino die uenit, sollicitus erit uel esse poterit, siue in eo, ut habes Moyses & prophetas uel illos, siue in eo, ut maiora sibi facere cogitet horrea sicut tu cogitasti. Quod si cogitauerit, dicetur & fiet illi, sicut dictum est, & factum illi qui præcessit siue tibi siue alij. Stulte hac nocte repetunt animam tuam abs te, quæ autem parasti cuius erunt? Nam quod tu quisque est seruatorum Mammonæ, qui non etiam pridie quam anima eius ab ipso repetatur, & sub ipso fere mortis articulo in annos plurimos male perueherat sollicitus? ¶ Cū multa

Dei prouidētia erga pauperes suos
3. Reg. 17. 19.
4. Reg. 4

Quid ē regnū dei quærere.

Matth. 13.

Sapient. 7

Fugienda sollicitudo diuitiarum.

Luc. 12

Gen. 30

Luc. 12
Crastinus dies sollicitus erit sibi ipsi.

Eccles. 9.

Luc. 12

h
his similia

Sensus anagogicus de crastino.
Psalm. 94
Hebrae. 4.

Dies crastinus
cui maledixit
Iob, Mammonē.

Iob. 3.

Sollicitus in
die crastinum

Philipp. 2

Ezech. 28.
Esaia. 34

2. Cor. 3.
Psalm. 106
CA. VII.

Leuit. 19

his similia de die crastino possint dici, et à prioribus nostris dicta sint, sensus anagogicus magis placet, & expeditius procedit. Nam iuxta anagogen dies crastinus dies malus & maledictus est, diei praesenti oppositus, diei quem benedixit dominus, de quo in Dauid loquitur spiritus sanctus. Hodie si uocem eius audieritis, cuius meminit apostolus his uerbis. Quapropter sicut dicit spiritus sanctus, Hodie si uocē eius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Videte fratres, ne sit in aliquo uestrum cor malum incredulitatis discedendo à deo uiuo, sed adhortamini uosmetipsos per singulos dies, donec hodie cognominatur, dū dicitur, hodie si uocem eius audieritis. Ac deinceps. Et quidē ab operibus ab institutione mundi factis, dixit quodam loco de die septimo sic. Et requieuit deus die septimo ab omnibus operibus suis. Et in isto rursum, si introibunt in requiem meam. Quoniam ergo hiis quibus prioribus annunciatum est, non introibunt propter incredulitatem, iterum determinat diem quandam, hodie dicendo in Dauid, &c. Huic hodierno diei quem benedixit, & in quo requiescit deus, contrarius est dies ille crastinus, scilicet diabolus, siue Mammon, contra quem dixerat supra, nemo potest duobus dominis seruire, non potestis deo seruire & Mammoni. Nam quē alium diem putas esse diē illum, quem maledixit sanctus Iob? Aperuit enim os suū Iob, & maledixit diei suo, et locutus est. Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua dictum est, conceptus est homo. Dies ille uertatur in tenebras, non requirit eum deus desuper, & nō sit in recordatione, & nō illustretur lumine, &c. In illo namque die nascitur omnis homo, quia nascitur in peccato, uiuit in peccato, & moritur in peccato, nisi uisitetur à die isto, die hodierno, sancto et benedicto, et ab hoc uisitatus siue illustratus mutet originem, renouet natiuitatem, ut natus in Adam, renascatur in Christo: mortuus peccato, uiuat deo. Dicitur autem dies ille crastinus, ed quod interueniente iniquitate nocte, ab isto die hodierno sit omnino separatus. Porro non uere est, sed dicitur et uideri uult ille deo. Nam reuera nox est. Propterea sanctus ille maledicens, hoc utrunque dixit. Pereat dies in qua natus sum, et nox in qua (dictum est) conceptus est homo. Nunc iam dicendum, quomodo sit uel non sit sollicitus quis in illum diem crastinum, quomodo ille dies sibi metipsum sit sollicitus, et quomodo sufficiat ei malicia eius. Nam haec tria dixit dominus, nolite ergo solliciti esse in crastinum, crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi, sufficit enim diei ei malicia sua. Sollicitum esse in illum diem crastinum, est seruire Mammoni, seruire cupiditatibus, diligere mundum et ea quae in mundo sunt. Quod iccirco rectè prohibetur, quia sicut profectò nemo potest utrunque praesentem et crastinum diem simul uidere, ita nemo potest mundum simul et deum diligere, deo seruire simul et Mammoni. Quam ob causam? Crastinus enim (inquit) dies sollicitus erit sibi ipsi. Quid est crastinus dies sollicitus erit sibi ipsi? Nimirum diabolus, Mammon, siue princeps huius mundi, nihil deo de sua sollicitudine communicabit, nihil eum deo commune habebit. Et quidem si ita dixisset, sollicitus est sibi ipsi, id est esse uideretur, sed futuro tempore dictum, sollicitus erit, hoc plus habet, quia sempiternitatem innuit diuisionis siue separationis: quia sicut nunc est, ita semper et in aeternum à deo diuisus et separatus erit, et absque ullo sine seorsum queret quae sua sunt non quae sunt dei, nec ulla unquam respectione deo cupiet rursus cōcederari. Unde hoc illi. Unde tanta separationis perseverantia? Ait, Sufficit diei malicia sua. Quomodo uel in quo sufficiat huic tali diei malicia sua? Videlicet in eo ut dicat, nullus ego, deus ego sum, et in cathedra dei sedi et ero similis altissimo, et caetera his similia. Igitur sufficit (ait) diei malicia sua, id est, hoc superbiae uidetur, quod sibi sufficiat. Humilitas autem dicit. Non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est. Et alibi. Satiabor cum apparuerit gloria tua. Nolite iudicare, ut non iudicemini. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, et in qua mensura mensi fueritis, remetietur uobis. Non mandatum nouum est hoc, sed mandatum uetus quod ab initio audiimus. Nam per Moysen dixerat hoc idem dominus. Ne oderis fratrem tuum in corde tuo sed publice argue eum, ne habeas super illo peccatum. Denique quod de iudicii odio dominus hic dixerit, nolite iudicare, ut non iudicemini, et caetera quae iam dicta sunt, protinus manifestat, cum dicit per similitudinē huiusmodi. Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, et trabem que in oculo tuo est non uides? Aut quomodo dicis fratri tuo sine, et tu

sine, eijciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo: Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eijcere festucam de oculo fratris tui. **¶** Legitur quod dicit, nolite iudicare ut non iudicemini, hoc dicere est, nolite in iudicando habere odium in cordibus uestris. **¶** Nam ut omnino non iudicemus siue arguamus uel corripiamus, & euangelica simul & legalis simul repugnat autoritas. Legalis, ut eodem capitulo, protinus cum dixisset, ne oderis fratrem tuum in corde tuo, subiunxit, sed publice argue eum, subauditur hac intentione ut uelis eum lucrari, quod non est odij, sed dilectionis. Euangelica ut illic. Si peccauerit in te frater tuus, uade & corripe eum inter te & ipm solum: Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum: Si autem te non audierit, adhibe adhuc unum tecum uel duos, ut in ore duorum uel trium testium stet omne uerbum. **¶** Si nec eos audierit, dic ecclesie. Simul & hoc euangelica suppleuit autoritas, quod in legali minus apparebat, quia uidelicet legalis hoc tantum dixit, sed argue publice: euangelica uero perscripsit, quali ordine debeas ad hoc peruenire, ut arguas publice, siue dicas ecclesie peccatum quod non est publice admissum, sed te solo sciente. Cauendum est ergo iudicium, quod ex odij radice procedit: & si non amore iustitie, at saltem metu uicissitudinis iustie, qua proptinus subiungit. In quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini. Etenim si per odium, non causa, sed personae iudicaueritis, iudicabimini & uos, iudicio non dilectionis, sed odij dei, qui odit omnem odiose iudicantem, imò & omnes odisti (inquit Psalmista) qui operantur iniquitatem. **¶** Veruntamen hæc & cætera ferè omnia maxime contra scribas & pharisæos, hypocritas dicuntur, ut ab illorum similitudine quam longissimè recedant, qui discipuli ueritatis esse uolunt, & Christiano nomine censentur. Illi namq; tunc temporis male iudicabant, & iniqua mensura metiebantur, peccatores & publicanos cõdemnantes, & ipsum dominum reprehendentes, pro eo qd illos suscipiebat, scq; coniungebat illis & dicebant. **¶** Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis, & his similia. Profectò ipsi potius erant iudicandi, quia peccatum illorum tanto maius erat peccato publicanorum & meretricum quanto magnitudo trabs paruitate festucæ maior est. Proinde cuilibet eorum aptissime dicit. **¶** Quid autem uides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non uides? Huius simile hoc est. **¶** Quid ignorantiam publicani detestaris, ut dicas, uerbi gratia, sed turba hæc, quæ non nouit legem, maledicti sunt, non attendens odium quod in corde habes, quod uidiisti & odisti & me & patrem meum. Non solum autem me uel patrem meum, uerum etiam qualemcunq; fratrem odisse, hoc est trabem in oculo habere. Quomodo ergo dicis fratri tuo, sine, eijciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs est in oculo tuo? Et forte quod uides aut uidere te putas in oculo fratris tui, non festuca, sed festucæ umbra est: tu autem male uides, & male discernis, quia trabem in oculo tuo geris. **¶** Sed esto, ut ueraciter festuca sit in oculo cuiuscunq; fratris, festuca iræ repentinae, siue concupiscentiæ subito irruentis, sicut fuit in oculo Dauid, quando iratus propter maledicta Nabal, semetipsum ulcisci uoluit: quando uxorem Vriæ Ethæi lauauit se de solario prospiciens uidit & concupisuit. **¶** Tu cum sis quasi Semei, quomodo de eiusmodi festucis iudicare uel consilium dare poteris, aut istud conueniet tibi, tantam habenti in oculo tuo trabem odij, ut maledicens & lapides mittens terramq; spargens dicas tale quid, ut est hoc, egredere uir sanguinum & uir Belial, reddidit tibi dominus uniuersum sanguinè quem effudisti, Nempe etiam si minus loquaris, cum tua trabe inueterati odij, ut dicas tale quid, ut est hoc: Increpationem ergo ne reprobes domini, quia ipse uulnerat & medetur, percutit & manus eius sanabunt: siue illud. Non ergo te superet ira, ut aliquem opprimas, nec multitudo t locorum inclinet te. Dicentur tibi. Hypocrita, eijce primum trabem de oculo tuo, & tunc uidedis eijcere festucam de oculo fratris tui. **¶** Deniq; quia sapiens Abigail, uxor Nabal insipientis et stulti, trabem eiusmodi non habuit in oculo suo, iccirco perspexit et perspicere potuit, qualiter eijceret festucam de oculo Dauid repente irati, quod et fecit ratione huiusmodi. In me sit autem domine mi hæc iniquitas et cætera usq; cum ergo fecerit tibi dominus domino meo omnia quæ locutus est bona de te, non erit tibi hoc in singultum et in scrupulum cordis domino meo, quod effuderis sanguinem innoxium, aut ipse te ultus fueris. Ille namq; purgato statim oculo, id est, sedato iræ impetu, dixit ad Abigail, Benedictus dominus deus

Quo arguens
dus est frater,
nò ex odio, s
ex dilectione
Matth. 18.

Psalm. 5
Scribæ & phar
isæi hic pcc
pue reprehē
duntur.

Matth. 9.

Iohan. 7

Festuca i ocu
lo Dauid.
1. Reg. 25
2. Reg. 11.
2. Reg. 16
Trabs in ocu
lo Semei.

Iob. 5

Iob. 36.
als t donog

Abigail recte
eiecit festucā
de oculo Da
uid.
1. Reg. 25

Israhel, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu quae prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, & ulciscerer me manu mea. Vnde de illa secundum nomen suum Abigail, quod interpretatur patris mei exultatio, memorabile exemplum esse debet omni animae fideli, quatinus studeat paci, & reconciliatio siue mitiget iratum quemcuq; potest, ante esse factum uel opus peccati, quod ira suggerit, quod frigidum reuera est patris altissimi. ¶ Item propheta Nathan, quia trabem illam in oculo suo non habuit, iccirco perspexit & perspicere potuit, qualiter festucam peccati, quod per eos cupiditatem commiserat Dauid in uxorem Vriæ Ethæi educeret de oculo eius, incipiendo ita quasi de alio loqueretur, & ad hoc illum suauiter perducendo, ut diceret ille ponites peccaui domino. ¶ Porro supradictus Semet, quia magnam habebat in oculo suo trabem odij, non solum non eduxit festucam, † quasi tunc erat in oculo Dauid, uerum etiam zelus iusti longæuuum siue diuturnum iniecit ignem, ut mox dormiturus cum patribus suis, diceret ad Salomonem filium suum. Quia descendit mihi in occursum, cum patribus suis, dicens, & iuravi ei per dominum dicens, non te interficiam gladio, tu noli eum pati esse innoxium. Vir autem sapiens es, & scies quae facias ei, deducesq; canos eius cum sanguine ad infernum.

Siff & Nathā
propheta.

2. Reg. 12

lego † quae

3. Reg. 2

FINIS LIBRI SEXTI.

DE GLORIA ET HONORE FILII HOMINIS LIBER VII.

Modus specialis quod de honore mini conuenienter loquitur.

Cant. 2.

Ibidem.

EXPERIMENTO DIDICI, SED HOC ipsum timens confiteor, confitens timeo, quia didici & expertus sum quippiam, licet exiguum, de modo quodam diuinæ locutionis, qua dilectis sanctis & dilectis loqui solent animabus, sicut audiuius in Canticis, dum quaelibet illarum dicit. En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, & dilectus meus loquitur mihi. Surge prope amica mea, columba mea, formosa mea & ueni. Item hoc ipsum repetens, surge amica mea, speciosa mea, ita subiungit. Ostende mihi faciem tuam, sonet uox tua in auribus meis. Vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Et quae me necessitas cogit istud confiteri, quod tale quid experimento didicerim? Existimo nonnulla, quia peccat aliquis, dum penè scandalizatur in me, hoc ipsum quod scribo, quod scripturarum mysteria pertracto, praesumptioni reputans & uanae gloriae, & subsannando quaeritans, quid opus sit ut scribam istis, cum sancti patres tam multi ante nos tam multa tamq; sufficientia scripserunt. Quid igitur? Scribam ne etiam illud experimentum dilecti, quomodo dicat, surge prope, quomodo dicat, sonet in auribus meis uox tua? Vere non ausim, sed hoc tibi o amice, qui & ipse me ad scribendum saepe hortaris, in aurem dicere non ueritus sum, nec uerebor si ite audire uolueris. ¶ Ceteris dico & hoc dixisse satis sit, quia reuera etiam si tacere siue à scribendi studio cessare uolero, non ualeo, & hoc non concedi mihi scio & bene sentio, & hoc gaudeo. Veracem esse didici, si uirtutem discretionis habuisset, amicum beati Iob, ubi dixit. Sed conceptum sermonem tenere quis possit? Et quidem conceptum sermonem superfluum siue malum non posse tenere, uiciosum est & stultum, iuxta illud sapientis, sagitta in fixa in scemore canis, sic uerbum in corde stulti: sed contra conceptum sermonem bonum & necessarium non posse tenere gloriosum, quemadmodum Hieremias tenere non ualens, cum dixisset, & factus est mihi sermo domini in opprobrium & in derisum tota die, & dixi, non recordabor eius.

Autor iste non potuit non scribere sicut & Hieremias Iob. 4. Ecci. 19.

Hiere. 20